

ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง: พื้นที่พิธีกรรมและการสะท้อนอัตลักษณ์ จังหวัดบุรีรัมย์

Khao Phanom Rung Festival: Ritual Space and Reflection of Buriram's Identity

ชนะพล ผินสุ¹ / ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²

Chanapon Phinsu / Pattamawadee Chansuwan

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Master's Degree Students, Cultural Science Program, Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural
Science, Mahasarakham University

²รองศาสตราจารย์ ดร., ที่ปรึกษาหลัก สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์และ
วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Associate Professor Dr., Principal Advisor, Performing Arts Program, Faculty of Fine-Applied Arts
and Cultural Science, Mahasarakham University

Received: February 1, 2021

Revised: April 11, 2021

Accepted: April 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และพิธีกรรมทางศาสนาในพื้นที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในจังหวัดบุรีรัมย์และใกล้เคียงเชื่อกันว่าในช่วงหนึ่งของชีวิตต้องได้ขึ้นเขาพนมรุ้งเพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งพิธีกรรมในช่วงแรกคือการปิดทองนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ต่อมาได้มี การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 พิธีกรรม คือ 1) พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทพนมรุ้ง 2) พิธีบวงสรวงบัวแปดกลีบ

3) พิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อปราสาททอง และอัตลักษณ์ที่พบในขบวนแห่ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ได้แก่ 1) อัตลักษณ์การแสดงเรือมอัสราบุรีรัมย์ 2) อัตลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าชั้นดินแดง 3) อัตลักษณ์ปรากฏการณ์พระอาทิตย์ตรงผ่าน 15 ช่อง ประตู ซึ่งพิธีกรรมและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเหล่านี้ เป็นการแสดงอัตลักษณ์ที่สื่อถึงจังหวัดบุรีรัมย์ได้อย่างแยกชัดและแสดงถึงความสำคัญของอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง, พื้นที่พิธีกรรม, อัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

The research aimed to study identity and the religious ritual at Phanom Rung Sanctuary. This study was a qualitative research collecting data from documents, researches and interviewing of related people. The findings revealed that local people in Buriram and its vicinity believe that once in their lives, visiting Khao Phanom Rung to worship sacred things is a must. Originally, the religious ritual is gilding gold leaf and paying respect to the Buddha's footprint model. Later on, the religious rituals are combined and are classified into three rites as follows: 1) the sacred worship of Phanom Rung Sanctuary, 2) the worship of an eight petalled-lotus motif, and 3) the worship of San Chao Pho Prasatthong. The study also showed that the identities found in the grand procession during Khao Phanom Rung Festival are as follows: 1) the identity of performance of Buriram Apsara Dance, 2) the identity of wearing a red sarong (Phasin Teen Deang), and 3) the identity of phenomenon of sun shine passing through 15 doorways of the sanctuary's main tower. These are the identities that delicately signify Buriram province and obviously emphasize the significance of Buriram's identities.

Keywords: Khao Phanom Rung festival, ritual space, Buriram's identity

บทนำ

สังคมอีสานเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่มีประวัติความเป็นมาในอดีตที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งมีวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม แหล่งโบราณสถาน และ โบราณคดียุคมากมายที่บ่งบอกถึงความเจริญในอดีต เช่น ปราสาทพนมรุ้งในจังหวัดบุรีรัมย์ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้บ่งชี้ให้เห็นถึงการอาศัยอยู่ของกลุ่มคนในพื้นที่ภาคอีสาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในอีสานใต้ เนื่องจากบริเวณนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมเขมร และคนพื้นเมืองของดินแดนแถบนี้มีการผสมผสานกันอย่างหลากหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาวไทยกูย ชาวไทยเขมร ชาวไทยลาว และ ชาวไทยโคราช

ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งเป็นอีกหนึ่งประเพณีที่มีพื้นที่พิธีกรรมและมีอัตลักษณ์มากมายภายในงาน โดยมีการเริ่มต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 เป็นต้นมา โดยมีพระโอรสธรรมญาณ วัดท่าประสิทธิ์จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งท่านมักจะรุดลงไปที่เขาพนมรุ้งเป็นประจำทุกปี เพื่อปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอทุกปี ท่านได้เห็นตัวอย่าง ชาวสุรินทร์ได้มีประเพณีขึ้นเขาพนมสวาย ในวันแรม 1 ค่ำเดือน 5 เพื่อปิดทองนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์รอยพระพุทธบาทจำลองท่าน จึงจัดประชุมชาวบ้านตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ใกล้เคียงเขาพนมรุ้งช่วยกันถางตกแต่งสถานที่บริเวณลานหน้าปราสาทเขาพนมรุ้งเพื่อจัดงานบุญงานกุศลอันเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งโดยจัดงานนมัสการและปิดทองรอยพระพุทธบาทจำลองนับแต่นั้นมา (Ruengdetch, 2000: 1-2)

ต่อมาในปี 2534 จังหวัดบุรีรัมย์ร่วมกับกรมศิลปากรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมจัดกิจกรรมประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งตามประเพณีที่ประชาชนเคยปฏิบัติมาทุกปีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 โดยจัดให้มีความยิ่งใหญ่อลังการด้วยขบวนเสด็จของพระนางอุปดิศธรลักษมีเทวีซึ่งเดินทางจากเมืองนครหลวงพร้อมเครื่องบูชา

ถวายสักการะและเทพาหนะประจำทั้ง 10 ทิศ ที่ปกปักรักษาเทวดาในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกายอันศักดิ์สิทธิ์ ณ ดินแดนแห่งนี้ การสืบทอดประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งในปัจจุบันมีความยิ่งใหญ่คู่กับความเจริญรุ่งเรืองที่เคยมีมาแต่อดีตกาล เป็นความศรัทธาของเหล่าพสกนิกรชาวจังหวัดบุรีรัมย์ที่ร่วมส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เป็นที่ประจักษ์แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน (Sangkhakul, 2016: 93)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นพบว่ารูปแบบการนำเสนอเกี่ยวกับ ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง มีการนำเอาอัตลักษณ์หรือสอดแทรกความเป็นบุรีรัมย์อยู่มากมายซึ่งถือว่าเป็นข้อดีของงานประเพณีที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี แต่ไม่อาจทำให้ทราบได้ว่าอัตลักษณ์แต่ละอย่างมีความสำคัญและสอดแทรกเข้ามาได้อย่างไร มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งมีความสวยงามโดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์อยู่มากมาย มีการนำเอาอัตลักษณ์แทรกในงานประเพณี เช่น การนำการแสดงเรือมอปราบุรีรัมย์ เข้าไปมีส่วนร่วมในงานและการนำเอาผ้าในท้องถิ่นซึ่งเป็นผ้าขึ้นดินแดงแต่งกายใน ขบวนเรือมอปราได้อย่างสวยงามก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้อย่างดี นอกจากนี้ยังมีปรากฏการณ์พระอาทิตย์ลอดผ่าน 15 ช่องประตู ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การสร้างอัตลักษณ์เหล่านี้คือการแสดงออกถึงจังหวัดบุรีรัมย์ได้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งประเด็นการวิจัยเรื่องประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง: พื้นที่พิธีกรรมและสะท้อนอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ความเป็นมาของพิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทพนมรุ้ง ประวัติประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปสร้างบทบาทในพื้นที่ และการสร้างอัตลักษณ์ผ่าน ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เห็น อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นในงานประเพณีและเป็นรูปแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยว ผล การศึกษาจะทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแบบอย่าง แนวทางในการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง อันเป็น มรดกทางวัฒนธรรมของชาวบุรีรัมย์และเป็นสมบัติของชาติไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสำรวจเบื้องต้น สัมภาษณ์ สังเกต การบันทึกและการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลภาคสนาม แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการลงพื้นที่ไปศึกษาสภาพจริงของกิจกรรมงานประเพณีทั้งในส่วนพื้นที่บ้านและงานเทศกาลประเพณีประจำปี รวมทั้งบริบทที่เกี่ยวข้องกับงานขึ้นเขาพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือวิจัยโดยการทบทวนเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่ 1) แบบสำรวจเบื้องต้น 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 4) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับพื้นที่ทำการวิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นการลงพื้นที่ไปศึกษาสภาพจริงของกิจกรรมงานประเพณีทั้งในส่วนพื้นที่บ้านและงานเทศกาลประเพณีประจำปี รวมทั้งบริบทที่เกี่ยวข้องกับงานขึ้นเขาพนมรุ้ง การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โดยใช้วิธีสำรวจ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อที่จะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น

3. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการบันทึกรวบรวมข้อมูลจากการภาคสนาม โดยจำแนกข้อมูลแยกออกประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์

4. การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ นำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และอธิบายผลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์โดยการนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขอบเขตการวิจัยศึกษาอัตลักษณ์และพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง: พื้นที่พิธีกรรมและการสะท้อนอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทพนมรุ้งและอัตลักษณ์ที่สื่อถึงจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปรากฏในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งสามารถสรุปสาระสำคัญ โดยแบ่งตามการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพิธีกรรมทางศาสนา 2) ด้านอัตลักษณ์ที่สื่อถึงจังหวัดบุรีรัมย์ ดังต่อไปนี้

1. ด้านพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนา

พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สักการบูชาของผู้คนได้มีโอกาสขึ้นไปสถานที่แห่งนั้น ถือได้ว่าเป็นที่สถิตของพระอิศวรเทพ จึงก่อให้เกิดพิธีกรรมมากมายในสถานที่แห่งนี้และพื้นที่พิธีกรรมที่ปรากฏในปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งแยกได้ดังต่อไปนี้

1.1 พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทพนมรุ้ง อุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้งเป็นพื้นที่แห่งความศักดิ์สิทธิ์ พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทพนมรุ้ง เดิมก่อนนั้นได้มีการจัดบวงสรวงขึ้นที่บริเวณลานใต้ต้นโพธิ์ ทางขึ้นไปบนปราสาท

พนมรุ้ง แต่การจัดงานนั้นก็ได้เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะโดยปกติตามความเชื่อ จะต้องจัดบริเวณด้านบนหน้าปราสาท ต่อมาจึงนิยมขึ้นไปจัดพิธีบวงสรวงด้านหน้า ปราสาท โดยในการจัดงานและจัดเตรียมในส่วนของการพิธีบวงสรวงนี้จะเป็นในส่วนของผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายหน้าที่งานให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ดูแลดำเนินการจัดเตรียม ซึ่งร่วมกับอำเภอเฉลิมพระเกียรติในการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และรวมถึงการจัดหาทีมคณะพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีและนักแสดงที่รำ บวงสรวงอีกด้วย ในงานบวงสรวงนั้นจะประกอบไปด้วยหน่วยงานราชการ และ ประชาชนที่มีจิตศรัทธาขึ้นไปเข้าร่วมในพิธี (Lumthaithong, 2020) ดังภาพที่ 1 และ 2

ภาพที่ 1: การบวงสรวงทั้ง 3 พิธีกรรมที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ภาพที่ 2: การรำบวงสรวงบริเวณลานพิธีหน้าปราสาทและการเข้าร่วมพิธี

ความมุ่งหมาย ของการประกอบพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปราสาทพนมรุ้ง เพื่อเป็นการบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการจัดงานตามประเพณี โบราณที่เคยปฏิบัติ และขอขมาหากมีการกระทำใดที่เป็นการล่วงเกินหรือไม่สมควร โดยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อบูชาเทพเจ้าผู้ดูแลและสถานที่แห่งนั้นและเพื่อความผาสุกของชีวิตเป็นการขอพร หรือมีความเชื่อว่าเป็นวันเปิดโชคเปิดลาภ ตามความเชื่อการบวงสรวงของชาวอินทุมิ หลักสำคัญคือการขอพรเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จที่ถือว่าเป็นพิธีบวงสรวงที่สำคัญคือ การที่ได้บูชาเทพเจ้าประจําทิศ ดังนั้น การได้ขึ้นมาเข้าพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ ปราสาทพนมรุ้งจึงเป็นโอกาสดีที่จะได้ทำการบวงสรวงเทพเจ้าทิศและเทพเจ้า อีกด้วย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3: ประชาชนที่เข้าร่วมในพิธีบวงสรวงและการรำบวงสรวงเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.2 พิธีบวงสรวงบัวแปดกลีบ ดอกบัวแปดกลีบ ปรางูอยู่ตรงกลางสะพาน นาคราชชั้นที่ 1 โดยตรงสะพานก่อด้วยหินทราย ผังเป็นรูปกากบาท กว้าง 8.20 เมตร ยาว 20.00 เมตร ยกพื้นสูงจากถนน 1.50 เมตร ด้านหน้าและด้านหลังลดชั้น มีบันได เป็นอัครชัยรูปปีกกาเป็นทางขึ้น ส่วนด้านหลังเป็นชานกว้างเชื่อมต่อกับบันไดขึ้น ปราสาท เสาและขอบสะพานสลักลวดลายงดงาม ราวสะพานทำเป็นลำตัวของ พญานาค 5 เศียร หันหน้าออกแผ่พังพานทั้ง 4 ทิศ เป็นศิลปกรรมแบบนครวัด ความสำคัญของสะพานนาคราชตรงกลางสะพานจะมีลายดอกบัวแปดกลีบสลักในเนื้อ หินล้อมรอบด้วยยันต์ หัวยันต์ขมวดเป็นรูปกลีบบัว มีความหมายถึงเทพประจำทิศทั้ง 8

ในศาสนาฮินดูหรือเป็นที่สำหรับบวงสรวงประกอบพิธีกรรมเพื่อความสำเร็จและปราบศัตรูรวมทั้งป้องกันภัยอันตรายทั้งปวงเชื่อกันว่าจุดตรงนี้เป็นศูนย์กลางของจักรวาลเป็นจุดที่ผู้มาทำกาบูชาเทพเจ้าจะต้องตั้งจิตอธิษฐานขอความคุ้มครองจากเทพเจ้าหรือขอพรอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น นอกจากนี้ในระเบียบกคตตรงหน้าปราสาทประธานยังมีความหมายเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับโลกเทพเจ้า จึงเป็นสิ่งบันดาลใจให้สร้างนาคเป็นสะพานอันเปรียบเสมือนเป็นทางเดินของเทพเจ้าที่จำลองมาไว้ในโลก ดังนั้น ผู้มาร่วมพิธีจึงควรได้มาอธิษฐานจิตเพื่อความเป็นสิริมงคลในเบื้องต้น บริเวณดอกบัวแปดกลีบแห่งนี้ มีความเชื่อว่าเป็นศูนย์รวมจักรวาลและปราสาทพนมรุ้งซึ่งเป็นเทวาลัยประหนึ่งวิมานของพระศิวะเทพ (Phirun, 2010: 150) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4: บริเวณสะพานชั้นที่ 1 หรือบริเวณบัวแปดกลีบ

ความมุ่งหมายของการประกอบพิธีบวงสรวงดอกบัวแปดกลีบจากคติความเชื่อของชาวอินเดียซึ่งจะพบรูปศิวนาฏราชตามเทวสถานของลัทธิไศวนิกายในประเทศอินเดียตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 ผู้นับถือศาสนาฮินดูเชื่อว่าจังหวะของการรำรำของพระศิวะจะบันดาลให้เกิดผลดีผลร้ายแก่โลกได้จึงจำเป็นต้องอ่อนน้อมให้พระองค์พ้อนรำในจังหวะที่พอดี สถานที่ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปราสาทประธานเขาพนมรุ้งอีกแห่งหนึ่งคือบริเวณดอกบัวแปดกลีบซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของจักรวาลเมื่อถึงวันศิวะราตรีใด ก็จะประกอบพิธีบวงสรวงโดยมีพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์และพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ โดยมีความเชื่อกันว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น เมื่อขึ้นมา

ปราสาทเขาพนมรุ้งจึงถือเป็นโอกาสดีที่จะได้ทำการบวงสรวงต่อองค์วิษณุมหาเทพเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย (Apaiso, 2020) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5: การรำบวงสรวงบริเวณบัวแปดกลีบและประชาชนเข้าสักการะ
บัวแปดกลีบบริเวณสะพานชั้นที่ 1

1.3 พิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปราสาททอง ศาลเจ้าพ่อปราสาททองตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นเขาพนมรุ้งของ ตำบลตาเป็ก อำเภอลพบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบเขาพนมรุ้งจะให้ความเคารพนับถือกราบไหว้ขอพรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว พิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อปราสาททองซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานและปฏิบัติติดต่อกันมาทุก ๆ ปีจากรุ่นสู่รุ่นดำเนินมาจนถึงทุกวันนี้ มีเรื่องราวเล่าขานสืบทอดกันมายาวนานเกี่ยวกับเจ้าพ่อปราสาททองแห่งเขาพนมรุ้ง ในสมัยก่อนท่านเจ้าพ่อยังไม่มีศาลดังที่เห็นอยู่ที่นี่ปัจจุบันนี้แต่ท่านได้พำนักอยู่บนเขาพนมรุ้ง ซึ่งสมัยก่อน การเดินทางเพื่อขึ้นไปยังปราสาทพนมรุ้งมีความยากลำบากมากเนื่องจากเป็นเขาสูงมีป่ารกทึบเมื่อชาวบ้านจะทำการบวงสรวงหรือกราบไหว้ทำให้เกิดความไม่สะดวกชาวบ้านจึงได้ทำการกราบไหว้และบวงสรวงท่านบริเวณเชิงเขาทางขึ้นปราสาทหินพนมรุ้งซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อปราสาททองในปัจจุบันนี้ และ ปี 2563 ได้มีการสร้างรูปปั้นจำลองเจ้าพ่อปราสาททองขึ้น และมีการแบ่งบวงสรวงนำรูปปั้นเจ้าพ่อ

ประสาททองเจ้าประดิษฐาน ณ ศาลของเจ้าของพ่อปราสาททอง ด้วยความเลื่อมใสและความศรัทธา (Saowakoon, 2020) ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6: บริเวณที่ตั้งศาลเจ้าพ่อปราสาททองและการประกอบพิธีสงฆ์

ความมุ่งหมาย ของการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงศาลเจ้าพ่อปราสาททอง เพื่อเป็นการขอพรและขออนุญาตบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ศาลเจ้าพ่อปราสาททอง ให้การช่วยเหลือและคลบ้นดาลให้การจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งปราสาทอุปราศรัยชาวใด ๆ และให้การดำเนินงานได้ลุล่วงบรรลุผลสำเร็จทุกประการ ตลอดจนเพื่อให้เดินทางขึ้นไปท่องเที่ยวและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ไปยังปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้มีความปลอดภัยและเพื่อความเป็นสิริมงคล

2. ด้านอัตลักษณ์ที่พบในงานที่สื่อถึงจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์นั้นได้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมา จึงทำให้สภาพการท่องเที่ยวเชิงอุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้งได้รับความสนใจเสมอมา ในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งยังได้รับความนิยมทั้งคนไทย และชาวต่างชาติอย่างมาก จึงทำให้งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง มีการสอดแทรกอัตลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบขบวนและรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน จากผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ที่พบในช่วงประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ดังต่อไปนี้

2.1. อัตลักษณ์การแสดงเรือมอัสตราบุรีรัมย์ (หรือระบำอัสตรา) จากการคิดประดิษฐ์สร้างของ อาจารย์ผกา เบญจกาญจน์ ในการแสดงระบำอัสตราและการแต่งกายของระบำอัสตราจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นและเป็นจุดเด่นของจังหวัดบุรีรัมย์ ระบำอัสตราจึงกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ซึ่งความสำคัญของการแสดงชุดนี้เชื่อกันว่าระบำเทพอัสตรา หรือที่ปัจจุบันเรียกว่าเรือมอัสตรา เรือมในภาษาเขมรแปลว่า รา อัสตรา ก็หมายถึงเทวดาเทพองค์หนึ่งซึ่งมีหน้าที่ขับร้องพ่อนราหรือนางอัสตรา การแสดงระบำอัสตราที่งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งนั้นจะทำการแสดงในช่วงของขบวนแห่ ซึ่งจะแสดงหลังจากที่ขบวนเสด็จของพระนางกุปตินรทลัทธิเทวีเคลื่อนผ่านไปยังปราสาทเขาพนมรุ้ง

จะเห็นได้ว่านาฏศิลป์ได้ปรับตัวให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย ได้ช่วยสร้างอาชีพให้กับผู้คน สร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่ง ส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติให้ชัดเจน ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวรายได้เข้าประเทศและอื่น ๆ อีกมากมายที่สอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม (Benjakarn, 2020) ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7: นักแสดงเรือมอัสตราบุรีรัมย์ที่งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

2.2. อัตลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไหมตีนแดง บุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าไหมมาเป็นเวลาช้านาน มีการทอผ้าทั่วทุกอำเภอ แหล่งทอผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดบุรีรัมย์อยู่ที่อำเภอพุทไธสง และอำเภอนาโพธิ์ ด้าน

การออกแบบลวดลาย และการจัดจำหน่ายผ้าไหมของอำเภอพุทไธสง และอำเภอนาโพธิ์ มักได้รับรางวัลจากการประกวดในที่ต่างๆ เป็นประจำ และอีกหลายแห่ง

ผ้าซิ่นตีนแดงเป็นผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทอด้วยไหมทั้งผืน หัวซิ่นและตีนซิ่นของผ้าจะเป็นสีแดงสด ตอนกลางของผ้าจะเป็นลายมัดหมี่ เรียกว่าหมี่ขอ จะเป็นสีดำ สีน้ำตาลเหลืองทอง จะทอเป็นผืนเดียวกัน ไม่ใช้การตัดต่อระหว่างตัวซิ่น หัวซิ่น และตีนซิ่น สมัยโบราณจะทอให้เด็กและวัยรุ่นนุ่ง เพราะเป็นผ้าที่มีสีสันสดใสมาก จึงทำให้ผ้าซิ่นตีนแดงเป็นที่นิยมและเป็นที่ประจักษ์ในเรื่องของเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ผ้าซิ่นตีนแดงคือการเป็นหนึ่งเดียว และในการแสดงเรือมอัสราบุรีรัมย์ในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง จึงได้มีการนำผ้ามาสวมใส่ประกอบการแสดงจนกลายมาเป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ที่พบในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งที่สื่อถึงจังหวัดบุรีรัมย์ได้เป็นอย่างดี (Klaewkla, 2020) ดังภาพที่ 8

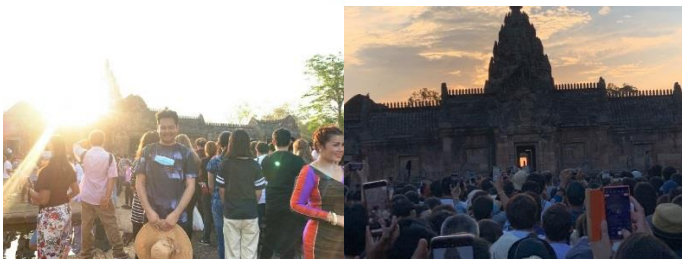
ภาพที่ 8: ผ้าซิ่นตีนแดงหรือผ้าไหมตีนแดงบุรีรัมย์

2.3. อัตลักษณ์ปรากฏการณ์พระอาทิตย์ตรงผ่าน 15 ช่อง ประตู ปราสาท

พนมรุ้งเป็นศาสนสถานที่สูงชันเพื่อถวายแด่องค์พระศิวะเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย รูปแบบของศิลปะที่พบเป็นศิลปะเขมรโบราณที่มีความงดงามมากที่สุดแห่งหนึ่ง ความงดงามและความยิ่งใหญ่ปรากฏให้เห็นได้ทางสถาปัตยกรรม ซึ่งที่ปราสาทเขาพนมรุ้งนั้นได้มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ พระอาทิตย์ตรงผ่าน 15 ช่องประตู ปรากฏการณ์พระอาทิตย์ตรง 15 ช่องประตูนี้ 1 ปี มี 4 ครั้ง ได้แก่

- ครั้งที่ 1 พระอาทิตย์ตก ตรง 15 ช่องประตู ในวันที่ 5 - 6 - 7 มีนาคม
 ครั้งที่ 2 พระอาทิตย์ขึ้น ตรง 15 ช่องประตู ในวันที่ 3 - 4 - 5 เมษายน
 ครั้งที่ 3 พระอาทิตย์ขึ้น ตรง 15 ช่องประตู ในวันที่ 8 - 9 - 10 กันยายน
 ครั้งที่ 4 พระอาทิตย์ตก ตรง 15 ช่องประตู ในวันที่ 5 - 6 - 7 ตุลาคม

การเห็นพระอาทิตย์ขึ้นหรือตกตรง 15 ช่องประตูปราสาทพนมรุ้งนี้ ยังขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในวันนั้น หากท้องฟ้าปิด มีเมฆมาก หรือฝนตก ก็จะไม่เห็นดวงอาทิตย์ปรากฏ ถือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่มั่นคงเชื่อมโยงระบบสังคมในชุมชน โดยการเลือกใช้การท่องเที่ยวเป็นพื้นที่แสดงตัวตน จึงเกิดปรากฏการณ์ประดิษฐ์สร้างอัตลักษณ์เพื่อรองรับการท่องเที่ยว (Thiensawadkit, 2020) ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9: ปรากฏการณ์พระอาทิตย์ขึ้นหรือตกตรง 15 ช่องประตูที่ปราสาทพนมรุ้ง

อภิปรายผล

จากการศึกษามีข้อพบที่น่าสนใจอภิปรายได้ดังนี้

ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง: พื้นที่พิธีกรรมและการสะท้อนอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีการหยิบยกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในอดีตมาถ่ายทอดผ่านการแสดงในรูปแบบ ขวบนแห่อย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างความศรัทธาและพลังความเชื่อในพื้นที่พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น และยังสามารถเชื่อมโยงให้พื้นที่พิธีกรรมเป็นพื้นที่แห่งความทรงจำ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาประกอบสร้าง จึงก่อให้เกิดมีจารีตประเพณีปฏิบัติสืบมาจากคติ

ความเชื่อในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนสถาน เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างควา
นำเชื่อถือและความศักดิ์สิทธิ์ของงานประเพณี ให้สาธารณชนได้รับรู้ และเป็นที่ยิน
แก่นักท่องเที่ยว

ด้านความรู้เกี่ยวกับประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง: พื้นที่พิธีกรรมและการสะท้อน
อัตลักษณ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า วิธีการสร้างอัตลักษณ์จากทุนทางวัฒนธรรมของ
ท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาคือ การแต่งกายด้วยผ้าไหมดินแดง การละเล่นคือ
เรืออ้อสราบุรีรัมย์ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ พระอาทิตย์ลอดผ่าน 15 ช่อง
ประตู เป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่มั่นคงเชื่อมโยงระบบสังคมในชุมชน โดยการเลือกใช้
การท่องเที่ยวเป็นพื้นที่แสดงตัวตน จึงเกิดปรากฏการณ์ประติศฐ์สร้างอัตลักษณ์รองรับ
การท่องเที่ยว ส่งผลให้พื้นที่แห่งนี้ได้สร้างความผูกพันต่อผู้คนในชุมชนมากขึ้นด้วย
การเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งรายได้ และยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม
คนในท้องถิ่น

ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งเป็นประเพณีที่มีการพัฒนาจากประเพณีท้องถิ่นของ
ชาวบ้านสู่ประเพณีของรัฐที่มีเรื่องราวมาจากประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลง และ
การประกอบสร้างขึ้น โดยมีทั้งแบบเก่าดั้งเดิม แบบพัฒนาขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการนำ
เรื่องราวมาจากประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าหรือการหยิบเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองมา
ใช้ในงานจนกลายเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Santisombut (2016: 11)
ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สังคมมนุษย์แต่ละสังคมจะมีความแตกต่างกันในด้าน
ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็รรูปแบบของการเมืองศาสนาและค่านิยมต่าง ๆ แต่ภายในความ
แตกต่างเหล่านี้สังคมทุกหนแห่งทั่วโลกมีลักษณะพื้นฐานที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่ง
คือสังคมเป็นการรวมตัวกันเพื่อความอยู่รอดตลอดจนก่อให้เกิดอัตลักษณ์ ซึ่งอัตลักษณ์
ที่พบในขบวนแห่ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ได้แก่ 1) อัตลักษณ์การแสดงเรืออ้อสรา
บุรีรัมย์ 2) อัตลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าขึ้นดินแดง 3) อัตลักษณ์ปรากฏการณ์
พระอาทิตย์ตรงผ่าน 15 ช่องประตู ซึ่งเป็นการแสดงอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อถึงจังหวัด
บุรีรัมย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wjit (2016: 13) ได้กล่าวว่า

อัตลักษณ์หมายถึงสิ่งที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของคนหรือสิ่งหนึ่งที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมา หรือแตกต่างจากสิ่งอื่นซึ่งอัตลักษณ์เป็นปริณิชนที่เชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับสังคมสังคมกับตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ อัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) อัตลักษณ์บุคคล และ 2) อัตลักษณ์ทางสังคม

ในการศึกษาอัตลักษณ์และพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เห็นถึงการสอดแทรกเรื่องราวในอดีตและอัตลักษณ์ในปัจจุบันหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ปราสาทเขาพนมรุ้งถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบุรีรัมย์และเขตพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีพิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ เกิดขึ้นในงานอย่างเด่นชัดและมีความหมายแตกต่างกันออกไปอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Phirun (2010: 10-15) ได้กล่าวว่า คติความเชื่อเรื่องผีเป็นคติความเชื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันชนแต่ละชนซึ่งพยายามหาคำตอบในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเหนือธรรมชาติที่อยู่เหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมนุษย์จะมีความผูกพันและได้แสดงพฤติกรรมรวมกันเกิดเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาที่เกิดขึ้นภายในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบ่งออกเป็น 3 พิธีกรรม คือ 1) พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทพนมรุ้ง 2) พิธีบวงสรวงบัวแปดกลีบ และ 3) พิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปราสาททอง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการบูชาเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อเป็นกลไกต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว จึงถือเป็นงานประเพณีที่ได้รับการตอบรับอย่างมากในจังหวัดบุรีรัมย์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wansiri (2007: 85-90) ได้พบว่า วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น ๆ ได้ต้องยึดหลักว่า วัฒนธรรม คือ ความคิด และพฤติกรรม ที่ติดตัวบุคคลบุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น

ในการศึกษาอัตลักษณ์และพื้นที่พิธีกรรม ได้มีข้อค้นพบคือ ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์และพื้นที่พิธีกรรมทางศาสนาที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง โดยมีการอนุรักษ์และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ทั้งยังตระหนักถึงคุณค่าของงานและหลักการสำคัญที่

ใช้ในการสร้างอัตลักษณ์คือการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรู้ทางวัฒนธรรมของตนเองมาสร้างในงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tlang (2015: 97) ได้พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์ก็มีการนำทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้เป็นสินค้าในการท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่เดิมและจัดขึ้นมาใหม่ซึ่งให้ประโยชน์ทั้งรายได้และบอกตัวตนได้เป็นอย่างดี เช่นการนำเอาพระนางอุบลดิทรลักษณ์เทวีบุคคลที่ปรากฏในจารีตประวัติด้านประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้งมาเป็นตัวเอกในขบวนแห่ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งของทุกปีหรือการนำเอาปราสาทหินพนมรุ้งใช้เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น เมื่อภาครัฐเข้ามาช่วยจัดงานได้ทำให้มีการออกร้านจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ และหน้าที่สำคัญของประเพณีปัจจุบันกลายเป็นเพียงเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นธุรกิจการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

วิจัยเล่มนี้มุ่งวิเคราะห์การหาอัตลักษณ์ในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งหากมีการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการออกแบบหรือรูปแบบของขบวนแห่ในประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งและกระบวนการสร้างนาฏกรรมในขบวนแห่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องอัตลักษณ์ของงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ซึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ยังมีงานประเพณีอีกมากมายควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ ในงานอื่น ๆ เช่น งานแข่งเรือสกิด งานว่าวห้วยราช งานเครื่องเคลือบพันปีบ้านกรวด งานข้าวหอมมะลิประโคนชัย และงานอื่น ๆ

References

- Apaiso, S. (6 November 2020). Governing Officer, Professional Level at Office of Provincial Buri Ram, Muang Buri Ram District, Buri Ram Province. Interview. [in Thai]
- Benjakarn, P. (2 January 2020). Buriram Rajabhat University, Retired teacher, then Ex-Leader in Thai Dramatic Arts at Buriram Rajabhat University, Muang Buri Ram District, Buri Ram Province. Interview. [in Thai]
- Klaewkla, H. (14 February 2020). Ban Nong Phet Thread Weaving Group, 37 No.9, Bua Thong Ngae Sun-District, Muang Buri Ram District, Buri Ram Province, the Chief of Ban Nong Phet Thread Weaving Group. Interview. [in Thai]
- Lumthaithong, S. (27 November 2020). Buriram Provincial Cultural Office, Director of Strategy and Cultural Surveillance at Buriram Provincial Cultural Office, Muang Buri Ram District, Buri Ram Province. Interview. [in Thai]
- Phirun, T. (2010). *Phanom Rung Historical Park: Way of the religious ritual conservation to promote cultural tourism*. (Thesis). Mahasarakham: Mahasarakham University. [in Thai]
- Ruengdetch, P. (2000). *The Phanom Rung mountain festival towards the history and origin of the royal procession of Queen Phupintha Lakshmi Devi of the Maharatha Pura dynasty*. Buriram: Buriram Rajabhat University. [in Thai]
- Saowakoon, W. (5 December 2020). 80 Ta Pek, Chaloem Phra Kiat District, Buri Ram Province, the Intendant and Believer of Chao Pho Prasatthong. Interview. [in Thai]

- Sangkhakul, G. (2016). *The Phanom Rung mountain festival as a “creative tradition” in contemporary Thai society*. (Thesis). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Santisombut, Y. (2016). *Human and culture*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Thiensawadkit, W. (1 March 2020). Buriram IBu Café, the Chief of Guide Club in Buri Ram Province and the Expert in Tourism. Interview. [in Thai]
- Tlang, S. (2015). *“Creative tradition” in contemporary Thai culture*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation).
- Wansiri, N. (2007). *Sociology and anthropology*. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Wijit, I. (2016). *Communication of identities to promote the tourism of Buriram province*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]

Authors

Mr. Chanapon Phinsu

Cultural Science Program, Faculty of Fine-Applied Arts and

Cultural Science, Mahasarakham University

61 Moo 8 Ban Huay Samran Tambon Khok Yang Amphoe

Prakhonchai Buriram Province 31140, Thailand

Tel.: 0910205353 E-mail: peetphisu@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Pattamawadee Chansuwan Performing Arts
Program, Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science,
Mahasarakham University Kantharawichai District,
Mahasarakham Province 44150, Thailand
Tel.: 063-456-3241 E-mail: Pattamawadee.c@msu.ac.th